



Udklip fra kapitlet Marx & Engels og demokratiet

Men man må gøre sig klart at mange Marx-udsagn må vurderes i lyset af de konkrete politisk-nationale forhold han refererede til, at Marx livet igennem justerede og delvist ændrede opfat- telser som følge af den faktiske politisk-økonomiske udvikling, samt at han ofte metodisk abstraherede fra modificerende om- stændigheder for at nå frem til sagens »væsen«. ⁷⁹ Overses dette lettes vejen for ensidige udlægninger af hans tanker. Således er Marx gennem tiden blevet taget til indtægt for stærkt modstri- dende synspunkter indenfor de socialistiske og kommunistiske bevægelser. Og endnu i dag fremføres bemærkelsesværdigt forsimplede Marx-tolkninger. Som når den officielle danske *Demokratikanon* (2008) bibringer læserne et misvisende indtryk ved alene at karakterisere Marx' demokratisyn med følgen- de ord: »I England mente filosofen og økonomen Karl Marx (1818-1883), at demokrati og frihedsrettigheder var statens red- skaber, vendt mod proletariatet.« ⁸⁰

Marx' tænkning var mere kompliceret og nuanceret end som så. I hans statsopfattelse kan man således observere to strøm- ninger: I den ene ses ...



Læs videre i bogen

Noterne til klippet ses nedenfor (fremhævet)

72 Marx3 s. 36. Skriftet er almindeligvis benævnt *Det Kommunistiske Manifest*, men den originale og mere præciserende tyske titel er *Manifest der kommunistischen Partei*.

73 Se fx Torfing s. 376f.; Held s. 140-147, 154ff.

74 Allerede i *Det Kommunistiske Manifest* hævdedes at kommunisterne til forskel fra det øvrige proletariat havde »indsigt i den proletariske bevægelses betingelser, forløb og almindelige resultater.« Se Marx3 s. 28 hvorfra også det i teksten citerede er hentet.

75 Jf. Uffe Jacobsen s. 208, Held s. 290, 299.

76 Marx3 s. 14. Engels trak i 1888 lidt i land: man mente nu at have opdaget forhistoriske klasseløse samfund. Ibid. note 1.

77 Denne proces har Marx på forskellige måder beskrevet i forskellige værker – se fx *Kapitalen*1,4 s. 1058-162, Marx3 s. 14-38. Citatet med Marx' definition på proletariatet (>de moderne arbejdere ...«) ses ibid. s. 21.

78 Ibid. s. 37.

79 Se fx Månson s. 41f.

80 Demokratikanon s. 49 (kanonens karakteristik af Marx' demokratisyn er gengivet i sin fulde længde). I 2007 udpegede den danske regering ni medlemmer til et udvalg der skulle udarbejde en såkaldt demokratikanon. Ifølge kommissoriet skulle udvalget »udpege de centrale begivenheder, filosofiske strømninger og politiske tekster, som har bidraget til debatten om og påvirket udviklingen af frihedsrettighederne og folkestyret i Danmark.« Ibid. s. 97. Demokratikanonen offentliggjordes i marts 2008.

81 Fra *Borgerkrigen i Frankrig*. Optrykt i Marx1 s. 468-543. Citatet: Marx1 s. 512.

82 Ibid. s. 479f.

83 Se generelt *Louis Bonapartes attende brumaire*, i Marx1 s. 236-336. Det omtalte eksempel ses s. 326. Om denne strømning indenfor Marx' statsopfattelse se desuden Held s. 131-136.

84 Nævnte passus fra *Louis Bonapartes attende brumaire* ses i Marx1 s. 326; Marx-citatet er fra Marx' brev til Kugelman af 12.4.1871, i Marx2 s. 464; Lenin-citaterne er fra Lenins *Staten og Revolutionen*, Lenin2 s. 34.